

Morské oko: Karpatské bukové pralesy slávnostne vyhlásené za svetové dedičstvo

V júni uplynul rok, čo Výbor svetového dedičstva na svojom 31. zasadnutí v meste Christchurch na Novom Zélande 28. júna 2007 schválil zápis slovenských a ukrajinských bukových pralesov vo Východných Karpatách do Zoznamu svetového dedičstva. Tento výbor ako volený zástupca 184 členských štátov *Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva* (Paríž, 1972) tým deklaroval unikátnosť a svetový význam Karpatských bukových pralesov a zaradil ich medzi 166 lokalít svetového prírodného dedičstva k takým hodnotám, akými sú napríklad prvý národný park Yellowstone, najväčší Grand Canyon, najvyššia hora Sagarmatha (Mt. Everest), najhlbšie jazero Bajkal, venezuelská Canaima s najvyšším vodopádom Angel, najväčší jaskynný systém Mammoth Cave, najväčšia austrálska Veľká korálová bariéra, Tasmánska divočina, súostrovia Galapágos, indonézska sopka Krakatoa, africké Kilimandžáro, Viktoriine vodopády, Kamčatské sopky a podobne. V Európe sa týmto najvyšším titulom môže pochváliť len málo lokalít z niektorých štátov, ktoré si tieto hodnoty mimoriadne vážia, chránia a propagujú. Medzi ne patria Plitvické jazerá v Chorvátsku, Bialowiecky prales na hraniciach Poľska a Bieloruska, delta Dunaja v Rumunsku, Durmitor v Čiernej Hore, Pirin v Bulharsku, talianske Liparské ostrovy so sop-

načný projekt sa pripravoval v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky v súčinnosti s Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky na pôde Technickej univerzity vo Zvolene, Slovenskej agentúry životného prostredia a Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky. Bol výsledkom práce slovenského tímu odborníkov z radov lesníkov a prírodovedcov.

Úspech slovensko-ukrajinskej nominácie je o to cennejší, že do záverečného schvaľovacieho konania sa dostalo len 10 nominovaných projektov na svetové prírodné dedičstvo a z nich len 5 výbor zapísal do Zoznamu svetového dedičstva. Okrem Karpatských bukových pralesov ešte uspela Čína, Južná Kórea, Madagaskar a Španielsko so sopkou Teide na Kanárskych ostrovoch. Výbor neschválil napríklad nomináciu známeho talianskeho pohoria Dolomity, vietnamského národného parku Ba-Bé, juhoafrických ostrovov Princa Edwarda, mexickej biosférickej rezervácie Banco Chichorro, súboru 18 francúzskych jaskýň. Neúspechom skončili

aj nominácie ďalších lokalít z Kazachstanu, Ruskej federácie, Číny, Jemenu, Indonézie a iných členských štátov,

viaceré už v predkolách v rámci evalvácie nominovaných projektov. Proces priznávania svetovej hodnoty na základe nekompromisných kritérií a hodnotení je zložitý a náročný. Preto aj výber zvyškov pralesov najskôr zo Slovenska, a potom aj z Ukrajiny, nebol jednoduchý. Konečnú nomináciu predstavoval súbor 10 lokalít s celkovou výmerou cca 30 000 ha, z toho len 4 zo Slovenskej republiky, uvedené ako Stuzica – Bukovské vrchy, Havešová, Rožok a Vihorlat. Na základe hodnotenia požiadaviek neovplyviteľných zahraničných hodnotiteľov sme z pôvodnej slovenskej nominácie 20 pralesov museli 16 vypustiť a nomináciu

projekt prepracovať. Experti uznali len zachovanosť a unikátnosť bukových pralesov vo Východných Karpatách, v podmienkach Slovenskej republiky chránených v Národnom parku Poloniny a Chránenej krajinnnej oblasti Vihorlat. Osvedčili, že tieto pralesy možno ich prírodnou hodnotou a osobitosťou prirovnať a zaradiť k dôsledne objektivizovanému výberu iných pralesov svetového dedičstva v Afrike, Ázii, Amerike či Austrálii. Potvrdili tak presvedčenie tímu erudovaných slovenských odborníkov, podopreté ich koncepcnosťou, úsilím a vytrvalosťou, že zvyšky pralesov v Karpatách dosahujú svetovú úroveň. Výbor svetového dedičstva uznal, že Karpatské bukové pralesy patria k prírodnému dedičstvu celého ľudstva a zaslúžia si svetovú ochranu.

Odovzdanie certifikátu o zápise Karpatských bukových pralesov do Zoznamu svetového dedičstva RNDr. Jozefovi Klíndovi, zástupcovi MŽP SR

Radosť projektantov nominácie Karpatských bukových pralesov (držitelia certifikátu v strede: doc. Ing. RNDr. Viliam Pichler, PhD. a prof. Ing. Ivan Vološčuk, DrSc.)

kou Stromboli, španielska Doñana... Slovensko neodradil neúspech Tatranského národného parku v snahe dosiahnuť uvedené najvyššie hodnotenie v americkom Santa Fé v roku 1992 a iniciovalo bilaterálnu nomináciu jaskýň Slovenského krasu a Aggteleckého krasu na zápis do Zoznamu svetového dedičstva, ktorú Výbor svetového dedičstva schválil v roku 1995 na svojom zasadnutí v Berlíne. Dnes sa teda s dvomi lokalitami svetového prírodného dedičstva dostalo na popredné miesto nielen v európskom, ale aj svetovom meradle. Aj v prípade Karpatských bukových pralesov patrilo k iniciátorom a koordinátorom spracovania spoločného nomináčného projektu, tentoraz so susednou Ukrajinou, ktorej tak dopomohlo po viacerých nezdaroch k prvému svetovému úspechu pri hodnotení prírodného dedičstva. Od myšlienky nominovať pralesy Polonín za svetové dedičstvo v roku 1991 až po jeho schválenie uplynulo viac než 15 rokov. Vlastný nomi-

Túto skutočnosť vyjadruje aj certifikát potvrdený generálnym riaditeľom UNESCO, ktorý bol slávnostne odovzdaný zástupcovi Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky 26. mája 2008 pri Morskom oku v CHKO Vihorlat.

Starostlivosť o druhé svetové prírodné dedičstvo na Slovensku si vyžaduje jeho presné vymedzenie hraníc a vymedzenie v teréne, určenie kategórií, resp. stupňa jeho ochrany v rámci zonácie Národného parku Poloniny a CHKO Vihorlat, zabezpečenie plánu starostlivosti o spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a obcami, ako aj ustanovenie koordináčného výboru na odmenu a racionálne využívanie (manažovanie) tohto svetového unikátu a jeho ochrannej zóny.

RNDr. Jozef Klínda

Foto: autor a Dana Reindlová

Odkrytie pamätnej tabule predsedom výboru NR SR pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochranu prírody Ing. Jánom Slabým (vpravo) a štátnym tajomníkom MP SR Ing. Ivanom Turským